

**Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувач ступеня доктора філософії Орел Анастасії Олексіївни, 1995 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Київський національний університет імені Тараса Шевченка, за спеціальністю Право, аспірантка 4-го року навчання, виконала акредитовану освітньо-наукову програму 081 Право.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом від «02» червня 2025 року № 68-о, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради:

- **Заросило Володимир Олексійович** - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності, Міжрегіональна Академія управління персоналом;

Рецензента:

- **Вацюк Віктор Олександрович** - кандидат юридичних наук, заступник завідувача кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності, Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Офіційних опонентів:

- **Соболь Євген Юрійович** - доктор юридичних наук, професор, ректор Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка;

- **Дрозд Олексій Юрійович** - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри поліцейської діяльності, Національна академія внутрішніх справ;

- **Джафарова Олена В'ячеславівна** - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності, Харківський національний університет внутрішніх справ.

На засіданні «18» липня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право Орел Анастасії Олексіївни.

На підставі публічного захисту дисертації «Адміністративно-правові засади запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності», за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано на кафедрі адміністративного, фінансового та банківського права ПрАТ ВНЗ Міжрегіональної Академії управління персоналом, м. Київ.

Науковий керівник Муравйов Кирило Володимирович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного, фінансового та банківського права, ПрАТ ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою, що повністю відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та містить нові науково-обґрунтовані результати.

Здобувачка має 10 наукових публікацій, з них 7 статей в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 3— тез доповідей, обговорення на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, круглих столах.:

Список опублікованих праць за темою дисертації
в яких висвітлено основні наукові результати дисертації:

1. Орел А. О. Принципи запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності. *Держава та регіони*. Серія : Право. 2023. № 1 (79). С. 381–385. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.1.63>.
2. Орел А. О. Адміністративні процедури запобігання дискримінації за ознакою гендерної ідентичності в Україні. *Право та державне управління*. 2023. № 1. С. 377–382. DOI <https://doi.org/10.32782/pdu.2023.1.57>.
3. Орел А. О. Адміністративно-юрисдикційна діяльність як складова протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності. *Право і суспільство*. 2023. № 6. С. 571–575. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2023.6.85>.
4. Орел А. О. Адміністративні інструменти запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 9. С. 601–603. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/148>.
5. Орел А. О. Сутність правовідносин що виникають у процесі запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Випуск 4. С. 174–179. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.4.29>.
6. Орел А. О. Адміністративно-правовий статус суб'єктів запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Випуск 5. С. 92–96. DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2024.5.16>.

7. Orel, Anastasiia (2024). Administrative legislation on prevention and counteraction of discrimination based on gender identity in Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 1, 38–43. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2024.1.06>

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Орел А. О. Наукові підходи до визначення сутності та особливостей адміністративних інструментів запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності в Україні. *Пріоритетні напрями розвитку юридичної науки в умовах сьогодення* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 13–14 березня 2023 р.). Київ : Науково-дослідний інститут публічного права, 2023. С. 131–133.

9. Орел А. О. Формування характерних ознак адміністративних процедур запобігання дискримінації за ознакою гендерної ідентичності в Україні. *Реформування українського законодавства: проблемні питання та шляхи їх вирішення* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 07–08 лютого 2024 р.). Київ : Науково-дослідний інститут публічного права, 2024. С. 71–73.

10. Орел А. О. Новітня сутність адміністративно-юрисдикційної діяльності як складової протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності. *Тенденції та перспективи розвитку юридичної науки сьогодення* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 16–17 квітня 2024 р.). Київ : Науково-дослідний інститут публічного права, 2024. С. 136–139.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Заросило Володимир Олексійович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності, Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Вацюк Віктор Олександрович - кандидат юридичних наук, заступник завідувача кафедри правоохоронної та антикорупційної діяльності, Міжрегіональна Академія управління персоналом. Оцінка позитивна із зауваженнями:

Загалом позитивно оцінюючи наукову роботу, необхідно спрямувати увагу на деякі дискусійні питання, які потребують додаткової аргументації:

1. При формуванні загальних принципів запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності спостерігається нечіткість структуризації та логічне дублювання понять, зокрема, принцип недискримінації та принцип рівності подані окремо, хоча у правовій доктрині вони зазвичай розглядаються у тісному взаємозв'язку (оскільки недискримінація є засобом досягнення рівності). Здобувачці варто було б або чітко розмежувати обсяг кожного принципу через специфічні ознаки, або чітко об'єднати відповідні принципи.

2. У формулюванні поняття адміністративних процедур (розділ 2.3) виникає правова невизначеність через змішування різних адміністративних механізмів, зокрема, прийняття адміністративних рішень, надання адміністративних послуг та застосування інших інструментів правозастосування є окремими за сутністю процедурами з різною правовою природою та стадійністю. Здобувачці слід було б більш конструктивніше розмежувати категорії адміністративних дій, пояснити їхню специфіку у контексті боротьби з дискримінацією.

3. При визначенні системи інструментів Європейського Союзу щодо боротьби з дискримінацією за ознакою гендерної ідентичності (підрозділ 3.1) здобувачка не сформувала чітку класифікацію таких інструментів за юридичною природою. У висновках поєднано інструменти різного характеру - нормативно-правові, фінансові, організаційні інформаційні. Тому здобувачці слід було б розділити інструменти на групи (правові, фінансові, освітні, організаційні тощо) та структурувати перелік відповідно до їхньої правової природи або функціональної ролі.

Слід відмітити, що вказані зауваження і побажання є рекомендаційними і в цілому не позначаються на позитивній оцінці дисертації, оскільки спрямовані на поглиблення наукової дискусії під час прилюдного захисту.

Соболь Євген Юрійович - доктор юридичних наук, професор, ректор Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка. Оцінка позитивна із зауваженнями.

Незважаючи на наукову цінність роботи, дисертація не позбавлена певних недоліків та суперечливих положень, які потребують додаткових пояснень та уточнень.

1. В обґрунтуванні актуальності теми авторці слід було б навести авторські або інші емпіричні дані, які б підкреслювали важливість наукової теми з практичної позиції.

2. Для вдосконалення адміністративного законодавства України щодо запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності авторці слід було б апробувати результати дослідження.

3. Сформована авторкою сутність правовідносин, що виникають у процесі запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності (підрозділ 1.1) має надто декларативний стиль. Авторка не пояснює, якими саме юридичними процедурами або механізмами реалізується забезпечення рівності чи виключення обмежень, без вказівки на інструменти правового захисту (наприклад, механізми скарг, адміністративний або судовий захист, санкції за дискримінацію тощо), тому сутність відповідних правовідносин не має елементи процедурного забезпечення для більш практичного та правового змісту.

4. Не зовсім структурно логічно є включення аналізу системи суб'єктів запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності до першого, а не другого розділу дослідження.

5. Окремий аналіз авторці слід було б здійснити щодо можливостей використання медіації як способу припинення дискримінації. При цьому, вищенаведені зауваження істотно не впливають на високі здобутки роботи, що є новим, актуальним та змістовним дослідженням.

Дрозд Олексій Юрійович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри поліцейської діяльності, Національна академія внутрішніх справ. Оцінка позитивна із зауваженнями:

Визначаючи актуальність проведеного авторкою дослідження, наукову новизну, високий теоретичний рівень, а також практичну значимість результатів, слід зазначити, що окремі положення дисертаційної роботи мають дискусійний характер, а деякі з них потребують додаткової аргументації:

1. У роботі відсутній окремий підрозділ щодо удосконалення законодавства, хоча, безумовно, розділ 3 має окремі положення такого аналізу.

2. Підрозділ 2.1. Форми дискримінації за ознакою гендерної ідентичності має більш теоретичну природу, тому відповідний аналіз слід було б розкривати у першому розділі дисертації.

2. У науковій новизні авторкою набули подальшого розвитку напрямки покращення адміністративного законодавства щодо здійснення запобігання та протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності через впровадження комплексних заходів, серед яких обов'язково мають бути, зокрема, розробка механізмів адаптації міжнародних стандартів захисту прав людини до національного контексту, враховуючи історико-культурні особливості України. Однак, у роботі, авторка детально не конкретизує зміст розробки механізмів адаптації міжнародних стандартів, зокрема, з потребує додатково обґрунтування: які саме міжнародні стандарти малися на увазі? Які механізми адаптації передбачалися - пряме імплементація норм, приведення національного законодавства у відповідність або розробка національних стратегій? Які органи повинні здійснювати таку адаптацію та в якій процедурі?

4. При розкритті класифікації адміністративних процедур запобігання дискримінації за ознакою гендерної ідентичності в Україні (підрозділ 2.3), їх перелік процедур подано без логічної структури, наприклад, інформаційно-роз'яснювальні процедури (просвітницькі) стоять поряд із процедурами притягнення до відповідальності (репресивними заходами), хоча їхнє призначення кардинально різне. Авторці слід було б структурувати адміністративні процедури за функціональними блоками.

При цьому, вищенаведені зауваження істотно не впливають на високі здобутки роботи, що є новим, актуальним та змістовним дослідженням.

Джафарова Олена В'ячеславівна - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності, Харківський національний університет внутрішніх справ. Оцінка позитивна із зауваженнями:

Позитивно оцінюючи отримані Орел Анастасії Олексіївни результати здійсненого дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання.

1. У підрозділі 1.1 при визначенні поняття «гендерна ідентичність» слід

було б більш конкретно інтегрувати до визначення юридичну складову, підкреслюючи право особи на юридичне визнання обраної гендерної ідентичності.

2. Кінцевий висновок до підрозділу 1.3 має загальний та декларативний характер, без конкретизації змісту. Положення “закони України”, “підзаконне регулювання”, “міжнародні стандарти” сформульовані надто загально та не зазначено, які саме закони маються на увазі. Також не розкрито, які саме “акти стратегічного характеру” відіграють вагому роль (державні стратегії, плани дій тощо).

3. При формуванні особливостей адміністративно-юрисдикційної діяльності (підрозділ 2.4) як складової протидії дискримінації за ознакою гендерної ідентичності замало прив'язки до специфіки дискримінації за ознакою гендерної ідентичності, з акцентом на адміністративно-юрисдикційну діяльність у загальних рисах. Авторці слід було б розширити специфічні риси, які виникають саме у сфері протидії дискримінації за гендерною ідентичністю (наприклад, потреба у забезпеченні конфіденційності процедур, захист вразливих груп, запобігання повторній дискримінації через розголошення фактів гендерної ідентичності тощо).

Зазначені зауваження та рекомендації носять дискусійний характер і не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня та практичної значущості представленого до захисту дисертаційного дослідження.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Орел Анастасії Олексіївні ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Володимир
Заросило